

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

Natura 2000-områdets namn och områdeskod
Tjäderleksmossen, SE0210293

Områdestyp och skyddsstatus

SAC (Särskilt bevarandeområde enligt EU:s art- och habitatdirektiv).

Merparten av området är skyddat inom naturreservatet Tjäderleksmossen.

Regeringen godkände utpekande av området i juni 2001.

Tidigare bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen i mars 2009.

Denna bevarandeplan fastställdes av Länsstyrelsen den 31 mars 2017.

Områdets storlek

330,3 ha

Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Kod	Namn	Areal
7140	Öppna mossar och kärr	0,84 ha
9010	*Taiga	103,56 ha
9050	Näringsrik granskog	31,23 ha
9080	Lövsumpskog	6,66 ha
91D0	*Skogbevuxen myr	2,59 ha
91E0	*Svämlövskog	1,48 ha

*) Bevarandet av naturtypen har hög prioritet inom EU.

Naturtypernas utbredning visas på karta, bilaga 1.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivets bilaga 2

1928 Aspbarkgnagare (*Xyletinus tremulicola*)

1386 Grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*)

Ägarförhållanden

Staten, Holmens bruk AB, flera privata.

Kommun

Uppsala.

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

Översiktlig beskrivning av området

Området är beläget nära samhället Länna, cirka 2 mil öster om Uppsala.

Mosaikartat område med bitvis naturskogsartad fastmarkskog samt myrar varierande från tallmossar till björk-alkärr, rika alsockelsumpskogar, rikkärr och översilade bäckdråg. Terrängen är bitvis småkuperad med ett stort inslag av blockrik morän, ställvis mycket storblockig. Genom hela området skär en bred kraftledningsgata för 400 kV-ledningar. I områdets norra del ligger Skärsjön som är en isolerad skogssjö med rent och näringsrikt vatten. Trots att sjön är något sänkt är vassbården mycket liten kring sjön. I sjön häckar storlom.

Området dominerades tidigare helt av äldre skog. Under senare tid har stora ytor slutavverkats och flera nya skogsbilvägar anlagts. Nyare hyggen karaktäriseras av ett stort inslag av sparade träd, främst asp. Äldre hyggen är vanligen lövrika ungskogar med varierad grad av granplanteringar. I anslutning till Alkärrret ligger ett yngre lövbestånd med glupartade kärr och stort inslag av lind. Den äldre skogen utgörs huvudsakligen av mossrik granskog. I några fall mycket grov och högväxt skog. Inslag av asp är betydande i de flesta bestånden.

Överståndare av tall förekommer sällsynt. Flera fuktdråg är örtrika med inslag av ädla lövträd som ask och ek och lundartad flora med springkorn, dvärghäxört, strutbräken och myskmadra.

Exempel på sådana miljöer finns i Alkärrrets dräneringssystem, Kansadalen och söder om Stormossen. Vissa blockrika områden har sannolikt lång skoglig kontinuitet med väl utvecklad kryptogamflora. I områdets nordöstra del ligger ett brandfält som uppkom i samband med avverkning 1997. Brandfältet har sedan dess lämnats utan åtgärd.

Några av områdets sumpskogar har dikats. Ett större sådant objekt är Alkärrret i områdets centrala del.

Bevarandesyfte

Bevarandesyftet med Natura 2000-området Tjäderleksmossen är att bevara eller återställa gynnsamt tillstånd för de prioriterade bevarandevärden som anges nedan. Även prioriterade bevarandeåtgärder anges nedan.

Länsstyrelserna ska enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ta fram bevarandesyften för alla Natura 2000-områden.

Bevarandesyftet används tillsammans med beskrivningarna av områdets livsmiljöer och arter vid tillståndsprövningar som rör området, enligt 7 kap 28a – 29§§ miljöbalken.

Bevarandesyftet ger även vägledning om hur myndigheterna behöver arbeta för att prioritera Natura 2000-områden i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap. 27 § miljöbalken och 16 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

Prioriterade bevarandevärden:

- Naturtyperna 9010 *Taiga, 9050 Näringsrik granskog och 91D0 *Skogbevuxen myr.
- Arterna grön sköldmossa och asp barknagare.

Motivering: Ganska orörda gamla barrskogsområden med kärr och mossar. Gammal skog med en stor del våtmarker som främjar den biologiska mångfalden i området.

Prioriterade bevarandeåtgärder:

- En utvidgning av naturreservatet till att omfatta hela Natura 2000-området.
- Igenläggning av diken.
- Glesa ut krontäckningen och gallra gran i löv- och tallbestånd.
- Røjning av planterad gran.
- Skapa död ved.

Beskrivning av naturtyper och arter

7140 – Öppna mossar och kärr (0,84 ha)

Öppen myr med dominans av vitmossor i bottenskiktet. Bitvis finns gungflyn. På norra 2/3 finns vass som tätnar mot norr. I södra delen växer tall glest. Inga spår efter diken påträffades.

Naturtypens hydrologi och hydrokemi får inte påverkas negativt, till exempel genom dikning, inom eller utanför Natura-området. Naturtypen är även känsligt för onaturliga vattenståndsfuktuationer beroende på älvregleringar, vilka kan leda till igenväxning av de öppna ytorna. Torvbrytning och andra företag som orsakar markskador får inte ske. Genom till exempel spridning eller utsläpp av gödningsämnen, försurande ämnen, närsalter, miljögifter och grumlande ämnen skadas naturtypen, liksom av skogsbruk samt exploatering i eller utanför området. Igenväxning är också ett hot.

9010 – *Taiga (103,56 ha)

Större delen av naturtypen domineras av gran. Ställvis finns ett stort inslag av löv, ofta asp (≤ 50 cm i diameter). Det finns även ett inslag av tall. Särskilt högt är det på hållmarkspartier vid nordöstra stranden av sjön, och i sydöstligaste delen av området mot Lövstalund. För de flesta delområdena gäller att marken mer eller mindre storblockig, och att det finns spår av gallring.

Naturtypen är känslig för produktionsinriktat skogsbruk vilket skulle medföra att värdefulla funktioner och strukturer försvinner. Exempel på skadliga ingrepp är avverkning (naturvårdsgallring/plockhuggning kan dock behövas), røjning av buskskikt, framförande av motordrivna fordon, markberedning, gödsling och plantering. Avvattningsföretag som ändrar hydrologin och hydrogeologin i området

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

ger försämrade förutsättningar för naturtypen och dess typiska arter. Exploatering, täktverksamhet och vägbyggnation leder till habitatförstörelse och fragmentering. Frånvaro av lövträd och död ved i olika solexponeringsgrad missgynnar många av naturtypens arter.

9050 – Näringsrik granskog (31,23 ha)

Söder om Skärsjön finns ett område med näringsrik granskog. Större delen av området utgörs av gammal granskog. Ställvis finns rikligt med hänglavar. Marken är blockig. I södra delen finns en grandominerad sumpskog med inslag av främst björk, men även al och ask. Ett stort dike avvattnar. I östra delen finns inslag av ädellövträd och lundflora med t.ex. myskmadra. Marken är källpåverkad. Där finns en kolbotten. Ett stort dike löper genom denna del.

Enligt definitionen består naturtypen av barrskogar eller blandskogar med gran på näringsrika jordar. Lokalerna ligger ofta i låglandet, i dalgångar eller på sluttningar med finsediment och rörligt grundvatten. Högorter och ormbunkar dominerar, men i torrare partier är lågorter vanligare. Översilade örtrika sumpskogar på sluttande mineraljordar kan ingå. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer.

Naturtypen behöver skydd från produktionsinriktat skogsbruk och exploatering, medan t.ex. bränder och stormfällningar är naturliga delar av skogens livscykel. Brist på dynamiska krafter kan leda till brist på habitat, vilket kan drabba ingående arter negativt. Närvaro av lövträd kräver en naturlig dynamik och begränsade viltstammar. Systempåverkande arter, till exempel klövvilt och bäver, kan påverka förekomsten av löv negativt. Naturtypen är även känslig för hydrologisk påverkan inom och utanför området. Spridning eller utsläpp av gödningsämnen, försurande ämnen, närsalter och miljögifter skadar naturtypen.

9080 – *Lövsumpskog (6,66 ha)

Lövsumpskogar finns i några mindre delar av området. Lövträdsinslaget utgörs av björk och al, men även ask. Söder om Skärsjön är sumpskogen påverkad av ett dike.

Naturtypen förekommer på näringsrik mark som är fuktig-blöt. Det finns en påverkan från högt grundvatten och översvämning sker normalt årligen. Naturtypen finns på mineraljord, tunna torvtäcken och i vissa fall även på torvmark av löv-kärrstorv/vasstorv. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%, och ask/triviallöv (var för sig eller tillsammans) med undantag av fjällbjörk utgör minst 50 % av grundytan. I södra och mellersta delarna av landet utgörs trädskiktet ofta av klibbal och ibland ask. Videarter kan förekomma i både träd- och buskskikt. Gran är ett vanligt inslag i naturtypen. I sitt mest utvecklade stadium kännetecknas naturtypen av ett stort inslag av gamla träd och död ved. Som ett resultat av tidigare markanvändning, naturliga störningar eller andra åtgärder kan skogen befinna sig i ett yngre successionsstadium med stort inslag av yngre träd. Lövsumpskogar med lång kontinuitet präglas av naturlig dynamik, med naturliga störningar.

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

Naturtypen är mycket känslig för störningar i hydrologin varför dikningar (även skyddsdikning) i och kring området skulle kunna skada värdena. Produktionsinriktade avverkningar i området har direkt skadlig effekt. Däremot kan en naturvårdsgallring och borttagande av gran vara positivt eftersom granen ibland konkurrerar ut lövträden på sikt. Tunga maskiner får ej framföras eftersom det ger körskador och störningar i hydrologin. Lövsumpskogar är även känsliga för avverkningar i angränsande marker eftersom luftfuktighet påverkas negativt av detta.

91D0 – *Skogbevuxen myr (2,59 ha)

Trädbevuxna myrar av tall-skvatramtyp. På vissa finns ett visst björkinslag. Det finns ingen synlig påverkan från vägen längs kraftledningsgatan.

Skogbevuxna myrar är känsliga för förändringar i hydrologin och hydrokemin varför dämning (annat än i naturvårdsändamål) eller avvattningsföretag såsom dikningar och torvbrytning inte får förekomma i eller i anslutning till myren om de skadar naturvärdena. Naturlig dynamik måste få råda med bl.a. stormfällningar och översvämningar vilket ger upphov till viktiga strukturer såsom död ved och gamla träd. Skogsbruksåtgärder kan också skada värdena varför avverkning, markberedning, plantering etc. inte får förekomma. Spridning av till exempel aska och gödningsämnen i och kring naturtypen ger stora förändringar på vegetationens artsammansättning.

91E0 – *Svämlövskog (1,48 ha)

Ett mindre område med svämlövskog löper längs Skärsjöns norra strand. Naturtypen ligger i anslutning till sjöar eller vattendrag på jordar som är väl dränerade vid lågvatten. Skogen översvämmas regelbundet vid högvatten. Det sker en kontinuerlig pålagring av finsediment i samband med översvämningarna. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och ask/triviallöv (var för sig eller tillsammans) utgör minst 50 % av grundytan. Ask, gråal och klibbal är de vanligaste trädslagen.

Naturtypen är mycket känslig för störningar i hydrologin varför dikningar (även skyddsdikning) i och kring området skulle kunna skada värdena. Produktionsinriktade avverkningar i området har direkt skadlig effekt. Däremot kan en naturvårdsgallring och borttagande av gran vara positivt eftersom granen ibland konkurrerar ut lövträden på sikt. Tunga maskiner får ej framföras eftersom det ger körskador och störningar i hydrologin. Svämlövskogar är även känsliga för avverkningar i angränsande marker eftersom luftfuktighet påverkas negativt av detta.

1386 Grön sköldmossa (*Buxbaumia viridis*)

Arten växer på döda stammar och vedbitar av olika trädslag, i frisk till fuktig barr- och blandskog. Substratet skall vara mjukt. Antalet sporkapslar ökar med substratets storlek, och normalt finns endast några få på varje substrat. Antalet mogna sporkapslar varierar mycket mellan år och tycks bero på föregående års väderlek.

Arten gynnas av att området lämnas för fri utveckling med intern störning i form av att träd kontinuerligt faller. Dess substrat är nämligen kortlivade, och måste därför

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

nyskapas kontinuerligt för att arten ska finnas kvar på lång sikt och bidra till ett gynnsamt bevarandetilstånd. Det finns lite kunskap om mossors spridningsförmåga. Den senaste forskningen tyder på att många arter har sämre förmåga att kolonisera isolerade substrat än man tidigare har trott.

Arten är känslig för skogsavverkning samt brist på lämpligt habitat, det vill säga grov, död och murken ved med tät markkontakt för fuktighetens skull.

1928 Aspbarkgnagare (*Xyletinus tremulicola*)

Larverna av aspbarkgnagaren lever inne i den mycket torra innerbarken på begränsade partier av grova döda aspstammar som står solexponerat. Ibland finner man angrepp i döda barkdelar på levande träd. De ofta starkt begränsade angreppsställena ligger i anslutning skrapskador, angrepp av asptickan, eller andra skador som gjort barken grov och ojämn. Arten påträffas mycket sällan i liggande träd, men angrepp kan fortsätta en kort tid efter det att asparna fallit omkull. De påträffas några meter upp på stammen och ända upp i kronregionen på grova solexponerade grenar. Arten utnyttjar ofta samma barkpartier under flera generationer. Larvutvecklingen är troligen tvåårig och den fullbildande skalbaggen påträffas under juni och juli.

Arten är känslig för brist på gamla aspar som får åldras och dö. På längre sikt är den känslig för successionen som gör att skogarna blir för slutna och aspen konkurreras ut av barrträden. Utan naturliga störningar i form av bränder, större stormskador eller insektsangrepp kommer arten att försvinna om inte aktiva åtgärder vidtas för att öppna upp skogarna.

Aspbarkgnagaren berörs av åtgärdsprogram för hotade arter på asp i Norrland, och skötseln i området kommer delvis att styras av innehålllet i detta. Dessutom förekommer den skyddsvärda aspsplintbocken som berörs av åtgärdsprogram för arter på gammal asp vars rekommendationer också kommer att styra skötseln i området.

Bevarandemål

7140 - Öppna mossar och kärr

Arealen öppna mossar och kärr ska vara minst 0,8 ha. Våtmarkerna ska vara öppna eller mycket glest trädbevuxna. De hydrologiska förhållandena ska vara opåverkade av dikningsangrepp. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna bör ske. I kärren växer olika arter av mossa, typiska arter är till exempel olika vitmossarter.

9010 - *Taiga

9050 - Näringsrik granskog

Arealerna taiga och näringsrik granskog ska vara minst 103 ha respektive 31 ha. Lövträd ska vara allmänt förekommande, samtidigt som granen ska vara dominerande i den näringsrika granskogen. Mängden död ved ska öka för att nå

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossienr: 0380-02-128

naturliga volymer i förhållande till skogens produktionsförmåga. Livskraftiga populationsstorlekar ska bibehållas för arterna aspbarkgnagare och grön sköldmossa, samt för arter som är typiska för de listade naturtyperna.

9080 - *Lövsumpskog

Arealen lövsumpskog ska vara minst 6,6 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på stående och liggande död ved samt gamla och grova träd. Träd- och buskskiktet ska domineras av triviallöv och/eller ask, andelen gran ska vara mycket liten. Grova och vidkroniga lövträd är solbelysta och är inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna bör ske. Typiska arter är till exempel mindre hackspett, entita, järpe, kärrbräken, terpentinmossa och trubbfjädermossa.

91D0 - *Skogbevuxen myr

Arealen skogbevuxen myr ska vara minst 2,5 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på stående och liggande död ved samt gamla och grova träd. Trädskiktet i ska domineras av tall med inslag av lövträd, andelen gran ska vara liten. Grova och vidkroniga tallar ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna bör ske. Typiska arter är till exempel tretåig hackspett, spillkråka, järpe och tjäder.

91E0 - * Svämlövskog

Arealen svämlövskog ska vara minst 1,5 ha. Skogen ska vara flerskiktad och rik på stående och liggande död ved samt gamla och grova träd. Trädskiktet ska domineras av triviallöv med inslag av ask, andelen gran ska vara mycket liten. Grova och vidkroniga lövträd ska vara solbelysta och inte trängda av andra träd. Hydrologin ska vara ostörd. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna bör ske. Typiska arter är till exempel mindre hackspett, terpentinmossa och trubbfjädermossa.

1386 – Grön sköldmossa

Grön sköldmossa ska förekomma årligen på minst 6 lågor. Mängden död ved av rätt nedbrytningsgrad ska öka genom naturlig dynamik och populationen grön sköldmossa ska öka i takt med den utvecklingen.

1928 – Aspbarkgnagare

Huvudsaklig livsmiljö för aspbarkgnagaren är döda eller nydöda och solbelysta grova aspar med grov bark. En god kontinuerlig tillgång på lämpliga värdträd i form av äldre aspar i öppen miljö ska finnas i sådan mängd att förhållandena för arten i området är gynnsamma.

2017-03-31

Dnr: 511-1682-16
Dossier: 0380-02-128

Bevarandetillstånd idag

Bevarandetillståndet är idag inte tillräckligt. Diken i området påverkar naturtypernas hydrologi. Igenväxning av gran har negativ påverkan på lövandelen och det finns brist på död ved. Den skötselplan som finns för Tjäderleksmossens naturreservat anger lämpliga bevarandeåtgärder och bevarandetillståndet bedöms förbättras på sikt.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

- Brist på död ved och frånvaro av naturlig störning som till exempel brand.
- Igenväxning av gran, minskad andel lövträd och utebliven lövföryngring.
- Förtätning av skogarnas krontäckning.
- Hotad aspföryngring pga älgbete.
- Förändrad hydrologi inklusive underhållsrensning av diken i anslutning till området.
- Skogsbruksåtgärder utan tillräcklig hänsyn utanför området, längs med områdesgränsen, samt i de delar av Natura 2000-området som inte är naturreservat.

Bevarandeåtgärder

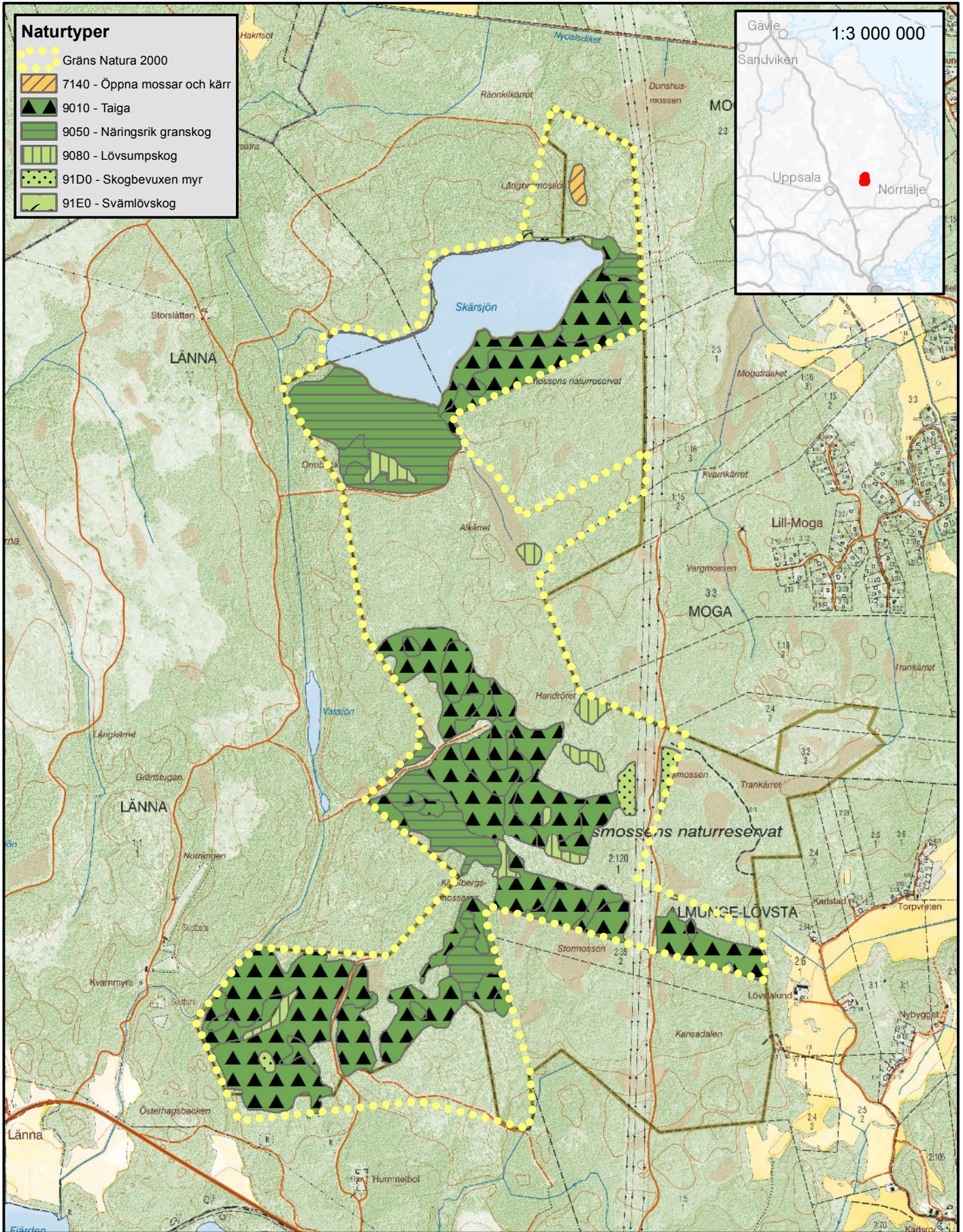
Se prioriterade bevarandeåtgärder.

Bilaga

1. Naturtyper enligt Natura 2000.

Bilaga 1. Naturtyper enligt Natura 2000.
 Tillhör Länsstyrelsens i Uppsala län,
 Bevarandeplan 2017-03-31,
 dnr 511-1682-16. **Natura 2000-området**
Tjäderleksmossen,
SE0210293, Kommun: Uppsala.

0 190 380 570 760
 Meter

1:20 000

